

LAPSE OHUTU SÕIDUTAMINE AUTOS

**Nõuanded lapse
ohutumaks sõidutamiseks**

TRANSPORDIAMET

Transpordiamet 2021

SISUKORD

Sissejuhatus.....	2
Turvavöö kasutamine raseduse ajal.....	2
Turvavarustusega sõitmine.....	3
Eeskirjad.....	4
Turvaseadmete kategooriad.....	6
Turvahäll.....	8
Turvahällist turvaistmesse.....	9
Turvaiste.....	10
Selg sõidusuunas turvaiste.....	10
5-punkti turvavööga turvaiste.....	12
Löögipadjaga turvaiste.....	13
Turvavööiste	13
Istmekõrgendus.....	14
Turvaseadme kinnitamine sõidukisse.....	15
Kasutatud, katkine või liiklusõnnetuses osalenud turvaseade.....	16
Lahtine turvaseade.....	17
Küsimused ja vastused.....	18
Liiklusseaduse nõuded lapse sõidutamisel.....	20

SISSEJUHATUS

Iga lapsevanem soovib kaitsta oma last nii palju kui võimalik, ka autoga sõites. Me kõik usume enda võimetesse autojuhtidena, kuid me ei tea kaasliiklejate kogemusi ning käitumist või seda, millal mõni loom teele jookseb. Lapsevanema ülesanne on tagada oma lapse turvalisus sõidu ajal ehk sõidutada last korrektselt kinnitatud eakohase turvaseadme abil.

TURVAVÖÖ KASUTAMINE RASEDUSE AJAL

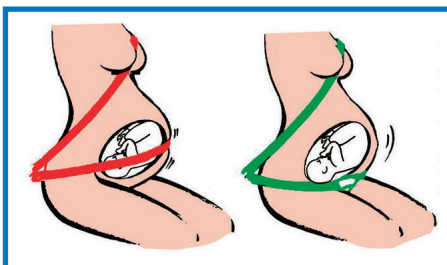
Lapse kaitsmine autosõidul algab juba siis, kui ta on ema kõhus.

Raseduse ajal ei ole lubatud sõita turvavööta või kinnitada 3-punkti turvavöö endale mugaval, kuid valel moel. Selline väärarusaam on laialt levinud, see on ohtlik nii emale kui ka veel sündimata lapsele ning on vastuolus seadusega. Lapseootel naine võib turvavööta sõita ainult arsti kirjalikul loal. Rasedad peavad kasutama turvavööd ning soovitatav on istuda võimalikult püstises istesendis, siis kaitseb turvavöö kõige paremini nii ema kui ka tema üsas olevat last.

Turvavöö vale kasutamine on samavõrd ohtlik kui turvavööta sõitmine. Sageli kardetakse, et järsu pidurduse korral liigub turvavöö kõhule ning ohustab veel sündimata last. Selle vältimiseks tuleb jälgida, et turvavöö horisontaalrihm jookseks kõhu alt, üle reite ja võimalikult puusaliigese lähedalt. Kindlasti ei tohi panna turvavööd ühe või mõlema reie alt läbi. Turvavöö valesti kasutamine ei kaitse liiklusõnnetuse korral.

**Turvavöö
vale asetus**

**Turvavöö
õige asetus**

TURVAVARUSTUSETA SÕITMINE

Turvaseadmeid kasutamata on laps autos kaitsetu. Sama kehtib ka väikelapse kohta, keda sõidutatakse suuremale lapsele mõeldud turvaseadmes või kinnitatakse ainult turvavööga.

Turvavöö kasutamisel mängib suurt rolli **vanemate eeskuju** – kui vanem kasutab, siis kasutab ka laps.

Lapsi peab sõidutama spetsiaalses lapse pikkusele ja kaalule vastavas **turvaseadmes**. Kui lapse pikkus võimaldab teda nõuetekohaselt sõiduki turvavööga kinnitada, siis pole rohkem täiendavaid turvaseadmeid vaja kasutada. Turvavöö peab kinnitama nii, et selle diagonaalrihm jookseb võimalikult keha lähedalt õlanuki ja kaela vahelt üle rangluu, mitte üle kaela või õlast allpool, ning horisontaalrihm üle vaagna võimalikult puusaliigese lähedalt, mitte üle kõhu.

Mitmes Eestis toimunud **liiklusõnnetuses**, kus lapsed autosõidul viga said, on tuvastatud, et nende sõidutamisel ei kasutatud turvaseadet. Äkkpidurduse või liiklusõnnetuse tagajärjel võib turvavööga kinnitamata sõitja end lüüa vastu auto sisustust või paiskuda autost välja. Laupkokkupõrkes kiirusel 50 km/h lendab laps vastu seljatuge või esiklaasi samasuguse jõuga nagu neljandalt korrusel vastu maad kukkudes. Risk liiklusõnnetusse sattuda on ka lühemaid vahemaid läbides või väiksemal kiirusel sõites.

Last ei tohi süles sõidutada, see on lapsele ohtlik. Äkkpidurduse või liiklusõnnetuse korral:

- kui laps istub turvavööga kinnitamata täiskasvanu süles, muljutakse ta täiskasvanu ja auto sisustuse vahele;
- kui laps ja teda süles hoidev täiskasvanu on kinnitatud ühe ja sama turvavööga, surutakse laps täiskasvanu ja turvavöö vahele;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, ei jõua viimane teda üldjuhul kinni hoida. Katsed on tõestanud, et täiskasvanud inimene ei suuda kinni hoida 8 kg kaaluvat last juba kiirusel 24 km/h toimunud liiklusõnnetuses;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, siis väiksema kiiruse juures haarab ema liiklusõnnetuse hetkel lapsest instinktiivselt nii kõvasti kinni, et võib haardega last vigastada.

Oluline on endale teadvustada, et laste turvaseadmed on mõeldud lapse kaitsmiseks.

EESKIRJAD

Kõik Eestis müüdavad turvaseadmed peavad vastama Euroopa turvanõuete standarditele ja olema varustatud märkega **ECE R44/04** või **ECE R129 i-Size**. Nende märgistustega turvaseadmetel on turvalisus testitud nii eest kui ka tagant kokkupõrke korral kiirusel 50 km/h.

Rangema ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni eeskirja nr 129 (ECE R129 i-Size) kohaldamisega tõsteti laste turvasüsteemide ohutustaset ning selle eeskirja järgi valmistatud turvaseadmeid testitakse ka külgekokkupõrke katsetes, mistõttu on need veelgi turvalisemad.

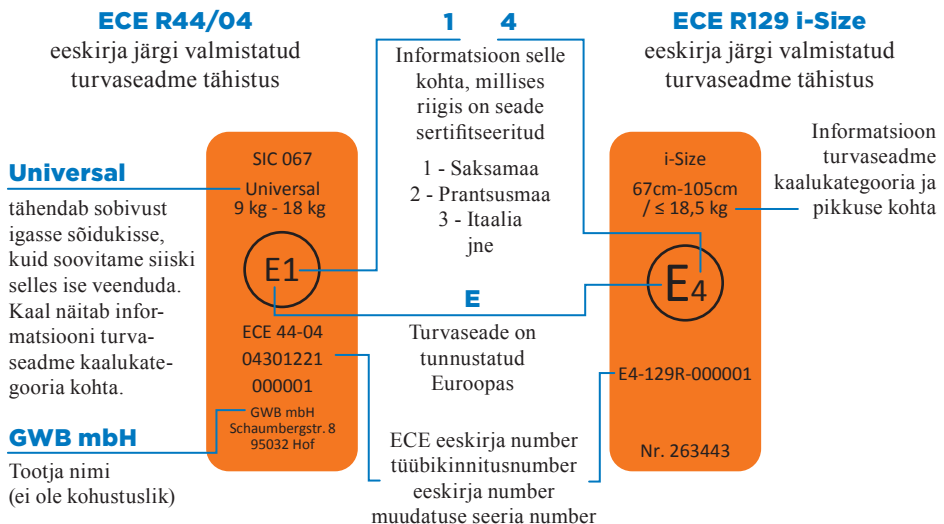
ECE R129 i-Size eeskirjas liigitatakse turvaseadmed lapse kaalu asemel lapse pikkuse järgi, sest õige turvaseadme valimisel on lapse pikkusel lapse kaalust olulisem roll. Näiteks erineva pikkusega laste turvaseadmete rihmade kinnituspunktid peavad olema erineval kõrgusel (vaata turvarihmade seadistuse osa), samas saab lapse kaalu kompenseerida hõlpsasti rihmade pikkuste muutmisega. I-Size märgistus aitab lapsevanemal teha lapse jaoks kõige turvalisemat valikut.

Kui ECE R44/04 järgi on näoga sõidusuunas turvaistmed lubatud alates 9 kg, siis ECE R129 i-Size keelab kasutada näoga sõidusuunas turvaistmeid enne lapse 15. elukuud, kuna beebi selg ja selgroog ei ole veel välja arenenud ning liiklusõnnetuse puhul ei pea tema kaelalülid pea raskusele vastu.

ÜRO EMK eeskiri nr 44 R44/04	ÜRO EKM eeskiri nr 129 (i-Size)
Tehakse laupkokkupõrke- ja tagantlöögikatse. Külglöögikatset ei tehta.	Tehakse laupkokkupõrke-, tagantlöögi- ja külglöögikatse.
Seadet saab kinnitada kas sõiduki turvavööga või Isofix süsteemiga.	Seadet saab kinnitada enamasti vaid Isofix süsteemiga.
Last peab sõidutama seljaga sõidusuunas kuni 9 kg täitumiseni (u 10 kuud)	Last peab sõidutama seljaga sõidusuunas kuni 15. elukuu täitumiseni.
Turvaseadmed jaotatakse klassidesse lapse kaalu järgi.	Turvaseadmed jaotatakse klassidesse lapse pikkuse järgi.

TURVASEADMETE NÄIDISTÄHISTUSED

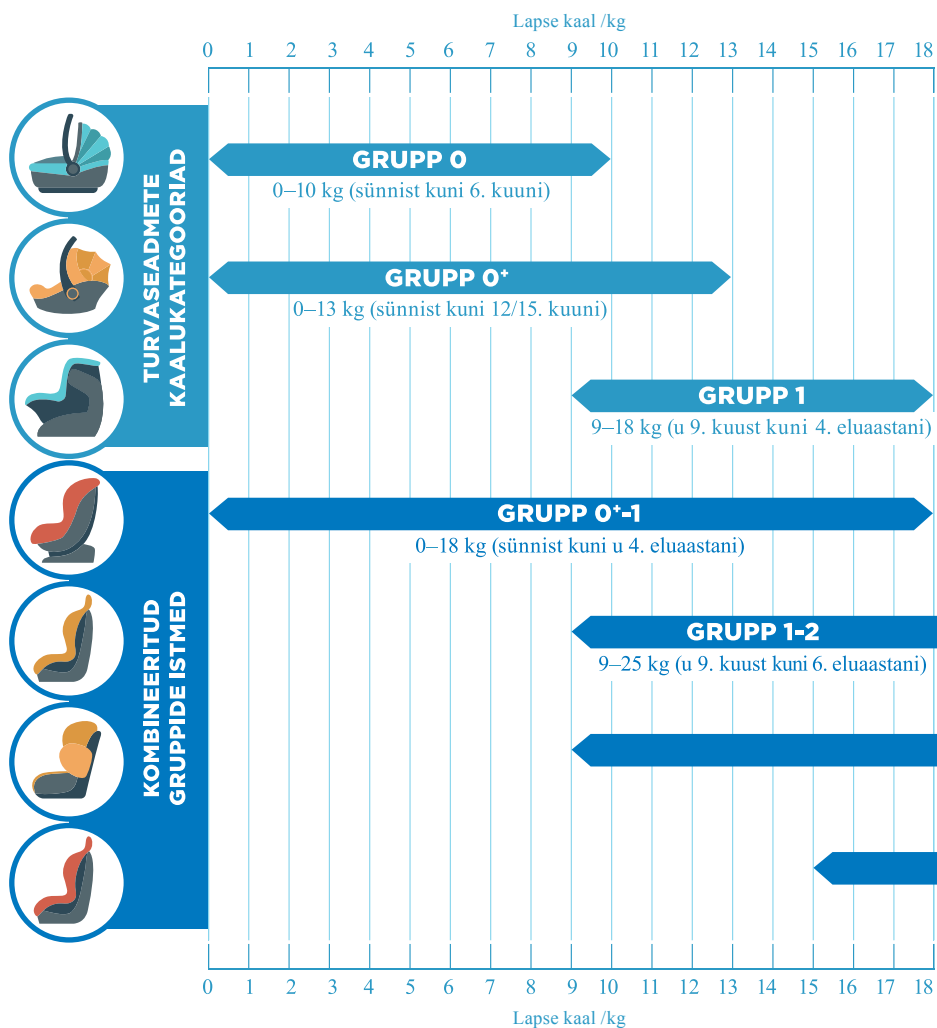
“i-Size universaal ISOFIX” - sobib paigaldamiseks igale i-Size sobivale sõidukiistmele

“Semi-universal ISOFIX” - sobib paigaldamiseks paljudesse sõidukitesse

“Specific vehicle ISOFIX” - ei sobi paigaldamiseks igasse sõidukisse

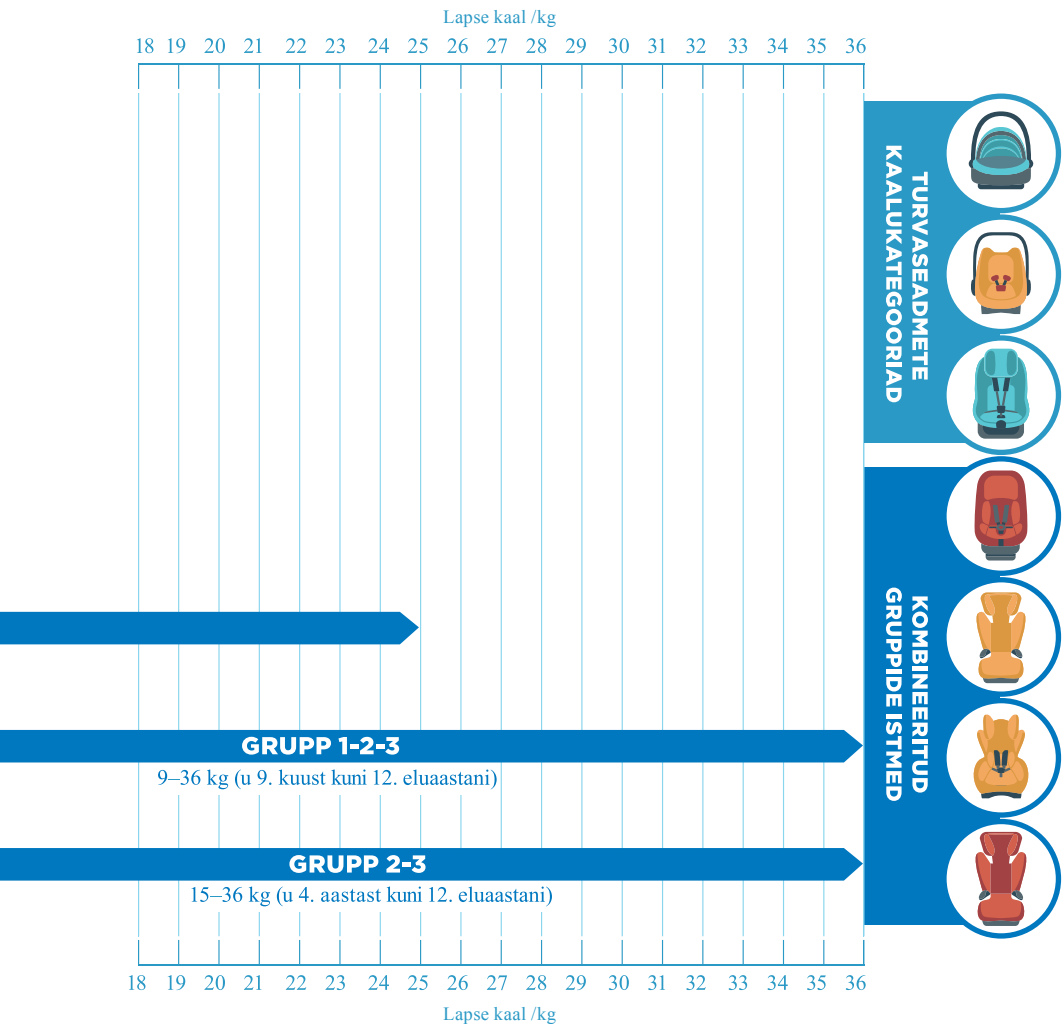
TURVASEADMETE KATEGOORIAD

Kui lapse pikkus ei võimalda teda nõuetekohaselt kinnitada auto turvavööga, tuleb lapse sõidutamisel kasutada tema pikkusele ja kaalule vastavat **turvaseadet**. Lapse arenguetaappidest tulenevalt on erinevas eas lastele ettenähtud turvaseadmetel erinevad nõuded ja need on jaotatud kategooriateks. Kõnekeeles kasutatakse erinevate seadete liigitamiseks mõisteid turvahäll, turvaiste, istmekõrgendus. Tabelis välja toodud grupid lähtuvad ECE R44/04 eeskirjast.

Lapse kaalu ja pikkuse suhe võib olla erinev ning mõnele võib jääda näiteks turvahäll väikseks juba **enne kaalurühma täitumist**. Seetõttu ongi ECE R44/04 järgi valmistatud turvaseadmete kaalurühmad kattuvusega. ECE R129 i-Size eeskirja järgi valmistatud turvaseadmetel on aluseks lapse pikkus, mis iseloomustab paremini turvavarustuse sobivust lapsele. Kaalu saab kergesti kompenseerida rihma pikkuse reguleerimisega, aga lapse kasvu muutumisel on vaja muuta rihmade kinnitamise asukohta.

Turvalisemad on turvaseadmed, mis on mõeldud konkreetsele vanusegrupile, mitte ei kata ära mitut vanusegruppi. On aga ka erandeid, mille selja-, õla- ja peatugede kõrgust ning laiust saab muuta ning seeläbi on sobivad nii kaalukategooria alguses kui ka lõpus. Kui lapse turvaseade vahetada liiga ruttu suurema ehk järgmise grupi turvaseadme vastu, siis see ei kaitse last liiklusõnnetuse hetkel nii palju, kui lapsele paras turvaseade.

TURVAHÄLL

Turvahällid on ette nähtud lapse asetamiseks lamavasse asendisse ning on ECE R44/04 eeskirja järgi mõeldud kasutamiseks lapse kehakaalu 10–13 kg täitumiseni. ECE R129 i-Size eeskirjale vastavas turvahällis peab sõidutama last sageli kuni 15. elukuuni. Turvahälli ostes tuleb järgida selle kasutusjuhendit: seal toodud lapse kaalu ja vanust või pikkust.

Turvahälli peab paigutama autos vaid seljaga sõidusuunas. Last ei tohi turvahällis sõidutada **juhi kõrvalistmel**, kui on aktiveeritud auto esiturvapadi (*airbag*). Liiklusõnnetuse korral avanedes põhjustab see lapsele raskeid vigastusi.

Turvahällis lamades peab laps olema **45° nurga all**. Beebi proportsioonid erinevad täiskasvanute omast, tema pea on võrreldes tema väikese kehaga palju raskem. Samasugune olukord oleks siis, kui paneksime keeglipalli enda õlgadele. Liiga püstises asendis vajub beebi lõug rinnale ja see võib tekitada hingamisraskusi kuni selleni, et laps ei saa üldse hingata. Kui laps ei ole turvahällis õige kaldenurga all, võivad tal täiskasvanuna tekkida sellest seljavalud.

Vastsündinud lapsega sõites on soovitatav ette võtta **vaid lühikesi sõite**. Last ei soovitata hoida turvahällis järjest üle kahe tunni. Pikalt turvahällis olemine koormab imiku kaela ja selga. Kliinilised uuringud on näidanud, et pikalt paigal istumine poolpüstises asendis võib viia ka hingamisprobleemideni. Pikemate sõitude puhul tuleb sõiduaja sisse planeerida pausid, et laps hällist välja võtta ja lasta tal ennast sirutada. Turvahälli ei tohi kasutada vankri asemel. Last tohib hoida turvahällis vaid autosõidu ajal ning seda ei tohi kasutada magamisasemena. Turvahälli ning vankrirataste kombinatsiooni on soovituslik kasutada vaid erandjuhtudel.

Turvahälli peamiseks omaduseks on kaitsta last liiklusõnnetuse korral. Turvahäll ei paku lapsele mingit kaitset, kui see ei ole kinnitatud autosse auto turvavöö või Isofix kinnitusega.

TURVAHÄLLIST TURVAISTMESSE

Lapse **turvahällist turvaistmesse** ümber tõstmisega ei tasu kiirustada. Reeglina mahub laps turvahälli umbes 15. elukuuni. Kui lapse jalad hakkavad üle turvahälli alumise ääre ulatuma, ei ole see veel ohu märk. Lapse jalad võivad toetuda vastu istme seljatuge ning see ei vähenda lapse turvalisust. Kui lapse pea hakkab ulatuma üle turvahälli ülemise ääre, on turvahäll lapsele väike ja tuleb uue turvaseadme vastu välja vahetada.

Turvaistme kasutamisel ei tohi laps kaaluda alla 9 kg ning ei tohi olla alla 9 kuu vana. Uuema ÜRO EMK eeskirja nr 129 (i-Size) nõuete järgi toodetud turvaistmes peab last sõidutama seljaga sõidusuunas kuni 15. elukuuni.

TURVAISTE

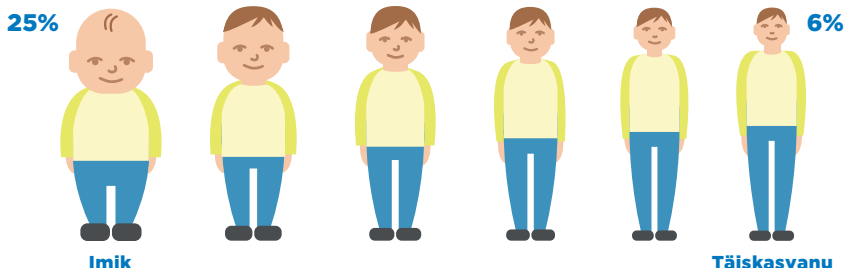
Suuremad laste turvaseadmeid tootvad ettevõtted on töötanud aastakümneid, et arendada üha turvalisemaid ning mugavamaid lahendusi laste ohutuks sõidutamiseks autos. Turvaseadmeid on poelettidel sadu erinevaid, mis teeb valimise eriti raskeks. Toome välja peamised laste **turvaistmete tüübid**.

SELG SÕIDUSUUNAS TURVAISTE

Liiklusõnnetuse või äkkpidurduse korral viskub näoga sõidusuunas turvaistmes istuva lapse pea järsult ettepoole ning tulemuseks on suur pinge lapse peale ja kaelale.

1960. aastatel avastasid Rootsi liiklusmeditsiini uurijad seljaga sõidusuunas istumise eelised väikelastele ning tänapäeval sõidutavad peaaegu kõik rootslased oma alla 4-aastaseid lapsi **seljaga sõidusuunas turvaistmetel**. See on toonud kaasa väga positiivseid tulemusi liiklusõnnetuste statistikas. Rootsi on lastega toimunud liiklusõnnetustes madalaimal kohal vigastuste ning surmade arvult terves Euroopas.

Alla 25 kg kaaluvaid lapsi on **turvalisem sõidutada seljaga sõidusuunas**. Väikesed lapsed ei ole väikesed versioonid täiskasvanutest - nende pea on ebaproportsionaalselt raske (täiskasvanu puhul moodustab pea raskus 6% tema kogukaalust, imikutel on see lausa 25%), nende selg ja selgroog on välja arenemata ning liiklusõnnetuse korral ei pea lapse kaelalülid pea raskusele vastu. Isegi väikese raputuse või liiklusõnnetuse korral võivad tagajärjed olla rasked. Soovitame sõidutada last selg sõidusuunas paigaldatud turvaistmes nii kaua kui võimalik, **vähemalt 4. eluaastani**. Kartus, et lapsele ei meeldi olla seljaga sõidusuunas või tal on ebamugav, on ekslik. Laps, kes on oma esimese aasta veetnud autosõidul turvahällis seljaga sõidusuunas, peab seda loomulikuks.

Kui laps ei oska ise istuda, on tema **kael liiga nõrk** näoga sõidusuunas turvaistmes olemiseks ning istuv asend ei ole tema jaoks veel loomulik, vaid on liiga koormav. Seetõttu ei tohi näoga sõidusuunas turvaistmel sõidutada selliseid beebisid, kes on küll turvahällist välja kasvanud, kui iseseisvalt veel ei istu.

Selg sõidusuunas olevas laste turvaseadmes funktsioneerib istme kest **kaitsva kilbina** ning neelab endasse suurema osa löögijõust. Kokkupõrketestid näitavad, et pinge kaelale on viis korda madalam selg sõidusuunas turvaseadmes, võrreldes näoga sõidusuunas turvaistmega.

Turvaistmeid, mis on küll mõeldud kaaluva-hemikule 0–18 kg, ei soovitata siiski kasutada alates sünnist, kuna turvaistmete lamav asend koos beebisisuga ei ole reeglina võrdväärne turvahällide omale ning koormab liigselt vast-sündinu selga.

Selg sõidusuunas turvaistmete puhul on oluline enne ostu proovida selle **sobivust oma autosse**. Mõnda salongi ei pruugi see hästi ära mahtuda.

5-PUNKTI TURVAVÕÕGA TURVAISTE

5-punkti turvavõõga turvaistmeid on nii näoga kui ka seljaga sõidusuunas paigaldavaid.

Turvaistmel peavad olema **korralikud pea-toed**, mis kaitsevad last külgekokkupõrke korral. Korralik **polsterdus** tagab lapsele mugavuse. Kinnitusviisilt on 5-punkti turvavõõga turvaistmed väga erinevad – mõne kinnitamine on väga lihtne, teiste puhul on aga vaja varuda rohkem aega ning jälgida kasutusjuhendit.

Lapse turvaistme rihmad peavad olema **tihedalt pingutatud** vastu lapse keha. Liiga lõtvadest turvarihmadest võib laps märkamatuult sõidu ajal käed välja ajada. Mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha, seda suurema kaitse tagab see liiklusõnnetuse korral.

Jälgida tuleb ka turvarihmade **kõrgust** – kui laps kasvab, tuleb reguleerida ka turvarihmasid vastavalt tema pikkusele. Turvarihmad ei tohi jääda liiga madalale õlgade taha ning ei tohi olla ka liiga kõrgel.

Oluline on pea paiknemine **korrektselt peatugede** vahel. Kui on tugevad ja väljaulatuvad peatoed, ei tohi need paikneda päris õlgade vastas ning kindlasti ei tohi need jääda lapse peast liiga kõrgele. Parima kaitse tagavad peatoed, kus lapse pea on täpselt peatugede vahel ning õlgade ja peatugede vahele jääb kuni paari sõrme jagu ruumi.

LÖÖGIPADJAGA TURVAISTE

Löögipadjaga turvaistmes ei ole laps istmele kinnitatud mitte tavapäraste turvavöödega, vaid lapse kõhule kinnitatakse spetsiaalne löögipadi, üle mille tõmmatakse auto turvavöö.

Löögipadjaga turvaiste eeliseks on, et lapse õlad ei ole turvavööga fikseeritud ning löögijõu tõttu ei liigu ette ainult pea, vaid kogu ülakeha liigub vastu löögipatja.

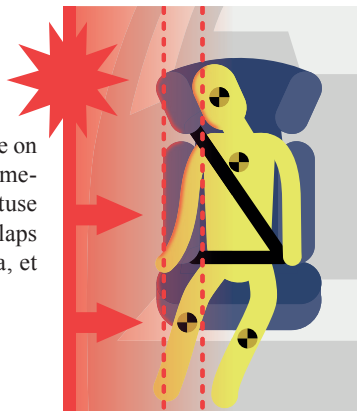
Kokkupõrke korral jaotuvad löögijõud löögipadja abil võrdselt kõikidele lapse ülakeha osadele.

TURVAVÖÖISTE

Turvaistmed, kuhu laps kinnitatakse ainult turvavöö abil, on mõeldud suurematele lastele.

Paljude 15–36 kg kaalukategooria turvaistmete puhul saab liigutada nii pea- kui ka õlatugesid vastavalt lapse suurusele laiusesse ning kõrgusesse. See tagab lapsele kaitse kogu kaalukategooria ajal, mis tähendab, et ka kooliealine laps võib sõita turvaistmes. Tänu peatoele ja/või küljekaitsmetele on sellised turvaistmed **kordades turvalisemad** kui istmekõrgendused, mis ei paku lapse peale ja kaelale liiklusõnnetuse korral tuge ning kaitset. Samuti on need mugavamad, sest laps saab toetada pea peatugede vahele ning ei pea muretsema, et turvavöö lapse kaela soonib.

ISTMEKÕRGENDUS

Auto turvavöö nõuetekohast kinnitamist võimaldava istmekõrgenduse kasutuselevõtmisega ei tasu kiirustada, kuna sellel puuduvad pea- ja küljekaitsmed, mis on lapse kaitseks vajalikud külgkokkupõrke korral.

ECE R44/04 eeskirja järgi võib last sõidutada istmekõrgendusel alates 15 kg, kuid turvalisem on last sõidutada selja- ja peatoe ning küljekaitsmetega turvaistmel.

TURVASEADME KINNITAMINE SÕIDUKISSE

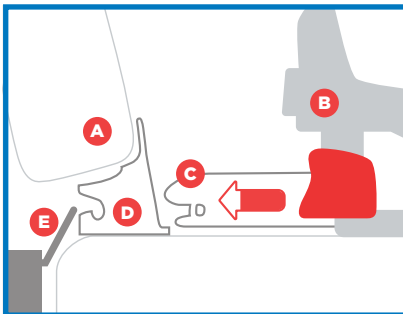
Turvaseadme sõidukisse paigaldamisel tuleb järgida **tootja juhendit**. Igal turvaseadmel on peal piktogramm selle korrektse sõidukisse paigaldamise kohta. Kui turvaseadmel on mitu paigaldamise võimalust, siis on kirjeldatud mõlemad viisid. Turvarihma paigaldamist tähistatakse kas sinise (seljaga sõidusuunas) või punase/rohelise (näoga sõidusuunas) värviga.

Turvaseadet sõiduki turvavööga kinnitades peab veenduma, et kõik rihmad on pingul, kõik tugijalad on kontaktis sõiduki põrandaga ning kõik last hoidvad rihmad on kohandatud lapse kehale. Ükski turvarihm ei tohi olla keerdus.

Kuna lapse turvaseadme kinnitamisel turvavöö abil tehakse palju vigu, siis võeti 1990ndate lõpust kasutusele **Isofix** (International Standards Organisation FIX) süsteem. Alates 2007. aastast on Isofix kinnitused kõigis Euroopas toodetavates autodes. Isofix süsteemi abil on võimalik lapse turvaseade kinnitada istme külge lihtsamalt ning vigu tegemata. Ka on Isofix kinnituste kasutamine turvaistmel turvalisem ja mugavam.

Isofix süsteemiga on olemas nii turvaistmeid kui ka turvahällide aluseid. Sellise kinnitusega turvahälli alus on tugevalt autoistmel kinni ning turvahälli saab spetsiaalsete kinnituste abil sinna peale asetada.

Isofix kinnitusel tuleb kasutada istmete pöörlemise vältimiseks kas tugijalga või ülemist ankrut.

A autoiste	D sisestusots
B turvaiste	E autopoolne Isofix
C Isofix kinnitus	kinnitus (ankur)

Kõik autod ei ole varustatud Isofix kinnitustega – eriti kehtib see vanemate automudelite kohta. Seetõttu tuleb kindlasti enne Isofix kinnitustega turvaistme ostu uurida, kas see sobib autosse.

KASUTATUD, KATKINE VÕI LIIKLUSÕNNETUSES OSALENUD TURVASEADE

Kasutatud turvaseade **võib olla ohtlik**, sest ei ole teada, mis selle seadmega on eelnevalt juhtunud. Tihti ei ole võimalik välisel vaatlusel tuvastada, kas seade on olnud liiklusõnnetuse hetkel autos või muul viisil viga saanud (nt kõrgelt kukkunud). Seetõttu ei soovitata osta kasutatud turvaseadet.

Tuleb arvestada ka sellega, et universaalsetel turvaseadmetel, mis on ette nähtud kasutamiseks alates väikestest kuni suhteliselt suurte lasteni, on võimalik lapse kasvades toolilt eemaldada polsterduse elemente. Seetõttu tuleb sellist kasutatud turvaseadet soetades kindlasti kontrollida, kas kõik **turvaseadme elemendid** on ikka alles.

Lisaks võib kasutatud turvaseadmel puududa **kasutusjuhend**, mistõttu võib selle uus kasutaja paigaldada seadme autosse valesti.

Kui siiski otsustad kasutatud seadme kasuks, siis tuleks see soetada mõnelt pereliikmelt või lähedaselt sõbralt, et olla kindel selle seadme „puhtas minevikus”. Seadmel võiks olla alles kasutusjuhend. Igal turvaseadmel on oma eluiga ehk soovituslik kasutusaeg, mis on kirjas kasutusjuhendis. Enamasti on turvaseadme aktiivne kasutusaeg 7–10 aastat, mis on tingitud elementide kulumisest, päikesest, rebenditest või detailide väsimisest.

Liiklusõnnetuse hetkel sõidukis olnud turvasüsteeme (turvavõid, turvapatju, lapse turvaseadmeid) ei tohi ise parandada. Kui lapse turvaseade on olnud liiklusõnnetusse sattunud sõidukis, siis tuleb hinnata, kas selle edasine kasutamine on ohutu. Kindlustusjuhtumi korral otsustab turvavarustuse hüvitamise kindlustusandja.

LAHTINE TURVASEADE

Lapse turvaseade peab olema sõidukis kinnitatud **Isofix** kinnituse või auto **turvavööga** ka siis, kui parajasti last ei sõidutata. Sageli võetakse laps turvaseadmest välja, kuid jäetakse turvaseade lahtiselt auto istmele. Sellisel juhul on see turvaseade auto salongis lahtine ese ning ohustab liiklusõnnetuse korral kõiki sõidukis viibijaid.

Sama ohtlik on ka see, kui kasvõi üks autos viibiv inimene ei ole turvavööga kinnitatud. Äkkpidurduse või liiklusõnnetuse korral **ohustab** turvavööga kinnitamata sõitja teisi korrektselt turvavarustusega kinnitatud sõidukis olijaid. Ka kotid, tarbeesemed, koduloomad ja kõik teised lahtised objektid on potentsiaalsed ohuallikad.

LAHTISED ESEMED SÕITVAS AUTOS..

.. JA JÄRSU PIDURDAMISE KORRAL

Kõik autos olevad esemed ja sõitjad liiguvad samal kiirusel mis auto, sest nad liiguvad autoga kaasa. Pidurdamisel või kokkupõrkel aeglustuvad kinnitatud sõitjad ja esemed koos autoga, kuid lahtised esemed ja sõitjad jätkavad oma liikumist sama kiirusega, mis oli neil enne. Kinnitamata inimeste ning esemete kiirus hakkab vähenema alles millegagi kohtudes: auto esiklaasi või näiteks teiste, nõuetekohaselt kinnitatud sõitjatega. Äkilisem kiiruse muutus tähendab, et mõjuma peab oluliselt suurem jõud, mis seda kiirust muudab. Suurem jõud tähendab aga suuremaid vigastusi. Ka väikesel kiirusel sõites muutuvad lahtised asjad autos ohtlikuks. Laupkokkupõrkel kiirusel 40 km/h tundub tagumiselt aknalaualt kuklasse lennanud pooleliitrine veepudel kui maailmatasemel poksitšempioni löök.

Kinnitage kindlasti autos **kõik esemed**. Tänapäeva autodel on selleks erinevaid võimalusi: pakiruumi jagaja, vahesein, turvavõrk, plastikust või kangast kastid, panipaigad auto salongis jne. Võimalikult palju asju tuleb paigutada pakiruumi, auto salongis tuleb asjad panna põrandale või kinnitada turvavööga istmele. Mida rohkem asju on kinnitatud, seda suurem on tõenäosus, et nad jäävad oma kohale ka peale järsku pidurdamist.

Lemmikloom tuleb sõidu ajaks kinnitada turvatraksidega või sõidutada teda transpordipuuris. Puur tuleb kinnitada autoistmel turvavööga või pagasiruumis turvarihmadega.

KÜSIMUSED JA VASTUSED

Millisel sõiduki istekohal on last kõige turvalisem sõidutada?

Kõige turvalisem on autosõiduks tagumine keskmine iste – see on kõige kaugemal võimalikest kokkupõrke kohtadest. Kui sõidukis on võimalik kinnitada lapse turvaseade taha keskele, siis soovime last ennekõike sõidutada just sellel istekohal. Kahjuks ei ole aga kõikides sõidukites taga keskel olemas Isofix kinnitusi. Järgima peab sõiduki tootja ja turvavarustuse tootja juhendeid selle kohta, millistele istekohtadele, milliseid turvaseadmeid ja millistel tingimustel on võimalik paigaldada.

Mille järgi peaksin valima sobiva turvaseadme?

- Koosta nimekiri autodest, kus hakkad tõenäoliselt, lisaks enda autole, turvaseadet kasutama (nt lapse vanavanemate auto, sõprade auto).
- Otsi turvatestide lehtedelt välja parimad võimalikud turvaseadmed, mis sobivad sinu lapse pikkusele ja kaalule (nt <https://www.adac.de/infoteststrat/tests/kindersicherung/kindersitz-test/default.aspx>).
- Kontrolli, milline välja valitud turvaseadmetest sobib kõigisse eelpool toodud autodesse.
- Enne ostu sooritamist proovi võimaluse korral last koos soovitud tootega enda autosse.
- Juhul, kui ostate turvahälli, mis kinnitatakse ainult turvavööga, siis proovige seda enne oma autosse. Võib juhtuda, et auto turvavöö on selleks liiga lühike, et turvahälli nõuetekohaselt autosse kinnitada.

Kas pikaajaline lapse transportimine turvahällis või turvaistmes saab ortopeedilisest vaatenurgast kahjustada last?

Laps ei tohi lamada liiga kaua ühes asendis, kuna mootorika areneb peamiselt läbi lapse vaba liikumise. Pikalt poolpüstises asendis istumine koormab imiku kaela ja selga ning kliinilised uuringud on näidanud, et see võib viia ka hingamisprobleemideni.

Pikemale sõidule minnes tuleb sõidu aja sisse planeerida pausid, et laps turvaseadmest välja võtta ja lasta tal ennast sirutada.

Kas ma tohin turvaistet või turvahälli kinnitada juhi kõrvalistmele?

Turvahälle ning turvaistmeid tohib kinnitada juhi kõrvalistmele. Kindlasti tuleb turvahällide ja selg sõidusuunas turvaistmete puhul välja lülitada juhi kõrvalistme turvapadi. Liiklusõnnetuse korral võib kõrvalistmel sõitev laps saada avaneva turvapadja tõttu tõsiseid vigastusi. Seda, kuidas turvapadja välja lülitada, saab vaadata sõiduki kasutusjuhendist või võib küsida nõu autoteenindusest.

Näoga sõidusuunas turvaistme puhul ei ole vaja esiturvapadja välja lülitada, kuid sellisel juhul tuleb kindlasti lükata autoiste maksimaalselt tagumisse asendisse.

Soovime transportida last esistmel vaid siis, kui see on hädavajalik. Kõige ohutum on sõidutada last auto tagaistmel, võimalusel keskmisel istekohal.

Mida teha, kui mu laps teeb sõidu ajal turvavöö ise lahti?

Laps peab õppima, et põhjuseta ei tohi turvavööd avada. Kui oled avastanud, et laps on turvavöö avanud, peata otsekohe auto ning kinnita turvavöö uuesti. Süsteemid, mis välistavad võimaluse iseseisvalt turvavöö lukku avada, ei ole lubatud. Liiklusõnnetuse korral peab kolmandal isikul olema võimalik avada turvavöö kiiresti ja lihtsalt, et laps päästa.

Ära kiida oma last, kui ta õpib ära turvavöö iseseisva avamise, vaid selgita talle turvavöö sõidu ajal avamise ohtlikkust ning keela teda seda tegemast. Võid ka kaaluda rihmadega turvaistme vahetamist löögipadjaga turvaistme vastu. Löögipadjaga süsteemi puhul ei ole lapsel võimalik avada turvavööd ise nii lihtsalt kui 5-punkti turvarihmade süsteemi korral.

Mis võib juhtuda, kui turvaseade ei ole autosse korrektselt paigaldatud?

Korrektne turvaseadme paigaldamine võib päästa sinu lapse elu liiklusõnnetuse korral. Seetõttu loe enne turvaseadme paigaldamist väga tähelepanelikult selle kasutusjuhendit ning kontrolli korduvalt, kas kinnitasid turvaseadme korrektselt. Kõige sagedamateks vigadeks on turvaseadme liiga lõtv kinnitamine või turvavööde vale paiknemine.

Kui tugevalt pean lapsele kinnitama turvaistme 5-punkti rihmad?

Lapse turvaistme rihmad peavad olema pingutatud tihedalt vastu lapse keha. Liiga lõtvadest turvarihmadest võib laps märkamatu sõidu ajal käed välja ajada või kokkupõrke korral turvarihmadest välja lennata. Mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha, seda suurema kaitse tagab see liiklusõnnetuse korral. Kontrolli, et turvarihmade ja lapse rinna vahele jääb vaid ühe sõrme jagu vaba ruumi.

Jälgi turvarihmade kõrgust – kui laps kasvab, tuleb reguleerida turvarihmad vastavalt tema pikkusele – turvarihmad ei tohi jääda liiga madalale õlgade taha ega tohi paikneda ka liiga kõrgel.

Turvaistme turvarihmad on liiga pingul. Kas peaksin vahetama turvaistme järgmise kaalukategooria istme vastu?

Tihti küsivad lapsevanemad seda küsimust just talvel, kui lapsed on paksudes talveriietes. Soovitame pigem lapsel võtta autos talvejope ära, kui vahetada turvaiste liiga vara järgmise vanusegrupi jaoks mõeldud turvaistme vastu. Põhireegel on, et mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha (see tähendab, et vahel ei ole paksud ja õhulised talveriided), seda turvalisemalt on laps kaitstud. Külmal ajal võib auto enne sõitu üles soojendada või katta laps peale turvaseadmesse kinnitamist tekiga. Uus turvaseade hangi alles siis, kui lapse tegelik kaal või pikkus ületab turvaseadme viimast lubatud piiri.

Kas ma tohin last sõidutada autos talveriietes?

Kui laps kannab paksu jopet, ei saa korrektselt paigaldada turvarihmasid või löögipatja ning rihmad või löögipadi ei ole lapse kehale piisavalt lähedal. Liiklusõnnetuse korral on see aga väga oluline, sest kui paksud talveriided on turvavöö ja lapse keha vahel, vähendab see märgatavalt turvalisust. Ka võib laps liiga lõtvade turvarihmade vahelt kokkupõrke korral turvaseadmest välja lennata. Seetõttu tuleb lapse talverõivad autosõidu ajaks ära võtta ning katta ta pigem üle turvaistme ja rihmade sooja tekiga. Turvahällis soovitame kasutada toariideid ja soojakotti ja/või tekki.

Kas vana turvaseade on turvaline?

Oleneb sellest, millises seisukorras turvaseade on. Kui sa ostsid selle turvaseadme ise, tead, et see seade ei ole osalenud liiklusõnnetuses, ei ole katki ning selle kasutusaeg ei ole veel läbi, siis võib seda turvaseadet edasi kasutada. Turvaseadme kasutusjuhendis peaks olema kirjas seadme lubatud kasutusaeg ning seadme enda küljes on selle valmistamise aeg.

Minu autol on tagumise istme külgedel turvakardinad. Kas liiklusõnnetuse korral nende avanemine on ohtlik minu turvaistmes istuval lapsele?

Erinevalt esiistmel olevast auto turvapadjast, on külgedel turvakardinad, mis ei plahvata kaugeleulatuvat jõuga, vaid kukuvad ülevalt alla akna lähedalt. Suure tõenäosusega ei puuduta need liiklusõnnetuse korral isegi turvaistet. Seetõttu ei ole need kuidagi ohtlikud turvaistmes olevale lapsele.

Soovin osta oma turvahällist välja kasvavale lapsele selg sõidusuunas paigaldavat turvaistet, kuid ei tea, kas talle meeldib istuda seljaga sõidusuunas.

Lapsed istuvad turvahällis seljaga sõidusuunas alates sünnist, seetõttu on nad sellega harjunud. Hirm, et laps selg sõidusuunas turvaistmele ümber istudes protestima hakkab, ei ole enamasti õigustatud. Turvaistme puhul on lisaks lamavale asendile võimalik ka istuv asend ning turvaiste tõstab lapse kõrgemale, mistõttu lapsel on hea vaade aknast välja. Kui aga märkate, et laps soovib silmsidet lapsevanemaga, siis võib muretseda spetsiaalse beebipeegli selg sõidusuunas oleva turvaistme jaoks. Lapse turvalisuse seisukohalt soovitame sõidutada last seljaga sõidusuunas kuni 4. eluaastani.

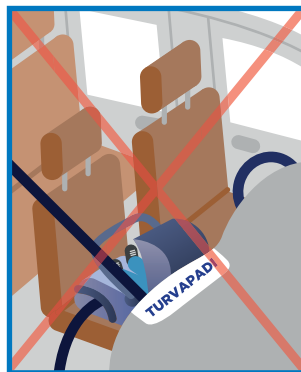
Sõiduauto juhil ja kõigil sõitjatel nii esi- kui ka tagaistmel on kohustus kinnitada turvavöö. Nõue kehtib ka taksojuhile ja taksos sõitjatele. Turvavöö tuleb kinnitada ka bussis, kus on turvavööd olemas. Erandina ei pea sõitja turvavööd kinnitama sõites veekogule rajatud jääteel, kui sõitja tööülesande täitmine on seotud peatustega, mille vahemaa ei ületa 100 meetrit, või kui isikul on kaasas arsti kirjalik otsus temal turvavöö kasutamise vastunäidustuse kohta (Liiklusseadus, edaspidi LS, § 30 lg 1 ja 2), (LS § 33 lg 3 ja 6).

LIKLUSSEADUSE NÕUDED LAPSE SÕIDUTAMISEL*

- Sõiduauto juhil ja kõigil sõitjatel nii esi- kui ka tagaistmel on kohustus kinnitada turvavöö. Nõue kehtib ka taksojuhile ja taksos sõitjatele. Turvavöö tuleb kinnitada ka bussis, kus on turvavööd olemas. Erandina ei pea sõitja turvavööd kinnitama sõites veekogule rajatud jääteel, kui sõitja tööülesande täitmine on seotud peatustega, mille vahemaa ei ületa 100 meetrit, või kui isikul on kaasas arsti kirjalik otsus temal turvavöö kasutamise vastunäidustuse kohta (Liiklusseadus, edaspidi LS, § 30 lg 1 ja 2), (LS § 33 lg 3 ja 6).

* Seisuga juuli 2021

- Sõiduautos ja veoautos ei tohi alla kolmeaastast last sõidutada istekohal, millel puudub turvavöö. Sõiduauto esiistmel tohib last sõidutada ainult siis, kui ta on turvavöö või turvaseadme abil nõuetekohaselt kinnitatud. Veoauto esiistmel, millel puudub turvavöö, tohib sõidutada vähemalt kolmeaastast last pikkusega üle 150 sentimeetri (LS § 36 lg 5').
- Kui lapse pikkus ei võimalda teda sõiduki või turvavöö tootja nõuete kohaselt kinnitada sõiduki turvavööga, tuleb lapse sõidutamisel sõidukis, millel on turvavööd, kasutada tema pikkusele ja kaalule sobivat turvaseadme tootja nõuete kohaselt kinnitatud turvaseadet. Seljaga sõidusuunas paigaldatud turvaseadet ei tohi lapse sõidutamisel kasutada istekohal, mis on varustatud rakendusvalmis esiturvapadjaga (LS § 36 lg 6). *See nõue kehtib kõigis sõidukites. Rakendusvalmis turvapadja istekohale seljaga sõidusuunas paigaldatud turvaseadmes istuva lapse vigastused turvapadja avamisel võivad osutuda fataalseteks.*
- Sõidukis, välja arvatud bussis, ei tohi last süles hoides sõidutada. Bussis, välja arvatud selle esiistmel või esimesel istmereal, tohib täiskasvanud sõitjal süles olla üks alla kolmeaastane laps tingimusel, et last süles hoidev sõitja on turvavööga sõiduki või turvavöö tootja nõuete kohaselt kinnitatud. Erandina tohib bussis, välja arvatud esiistmel või esimesel istmereal, täiskasvanud sõitjal, kelle turvavöö ei ole kinnitatud, süles olla üks alla seitsmeaastane laps (LS § 36 lg 7).
- Kui laste sõidutamisel sõiduauto tagaistmel kahe lapse turvaseadme tõttu keskmise turvaseadme paigaldamine ei ole võimalik, tuleb vähemalt kolmeaastase lapse kinnitamiseks keskmisel istekohal kasutada vähemalt täiskasvanu turvavöö vöörihma (LS § 36 lg 8). *See nõue annab lapse sõidutamisel võimaluse erandina kasutada vaid auto kolmepunktiturvavöö horisontaalset osa, kui laps oma kasvult on diagonaalrihma nõuetekohase kinnitamise jaoks veel liiga väike. Turvavöö diagonaalrihm võib sel juhul kulgeda lapse selja tagant. Tuleb siiski rõhutada, et selline erandina lubatud lahendus ei paku lapsele vastava turvaseadme abil saavutatud kaitset.*
- Takso tagaistmel alla kolmeaastase lapse sõidutamisel ei ole lapse turvaseadme kasutamine kohustuslik. Alla kolmeaastast last tohib takso tagaistmel sõidutada täiskasvanud sõitja süles tingimusel, et last süles hoidev sõitja on turvavööga nõuetekohaselt kinnitatud ja tema süles on üks laps. Vanemate kui kolmeaastaste laste sõidutamisel takso tagaistmel tuleb vähemalt üks laps kinnitada turvavöö padja ja sõltuvalt lapse kasvust kas täiskasvanu turvavöö või ainult selle vöörihmaga või muu nõuetekohase turvaseadmega. Ülejäänud laste sõidutamisel takso tagaistmel tuleb kasutada vähemalt täiskasvanu turvavöö vöörihma (LS § 36 lg 9).

NÕUANDED AUTOSÕIDUKS

- Sõiduta last ainult tema pikkusele ja kaalule sobivas turvaseadmes.
- Lapse ohutust meeles pidades on parem eelistada uut turvaseadet, eriti juhul, kui ei ole teada kasutatud turvaseadme ajalugu.
- Pane laps autosse ja võta ta autost välja ainult kõnnitee poolselt küljelt.
- Võimalda pikemal sõidul lapsele ja endale puhkepause iga kahe tunni tagant, et selga ja jalgu puhata.
- Ära aseta lahtiseid esemeid auto tagumisele aknalauale ja istmetele, sest kokkupõrke korral muutuvad need eluohtlikeks lendavateks esemeteks.
- Kõik sõidukis viibijad peavad olema sõidu ajaks kinnitatud. See kehtib ka koduloomade kohta. Kinnitamata inimesed ja lemmikloomad võivad liiklusõnnetuse korral põhjustada teistele sõitjatele, ka turvaseadmes olevale lapsele, raskeid vigastusi.
- Pikemate sõitude korral vajab laps tegevust, kuid autosse kaasa võetavad mänguasjad ei tohi olla rasked või teravate nurkadega.
- Ära jäta last kunagi üksi autosse istuma või magama!
- Riieti laps sõidu ajaks nii, et turvarihmad oleksid tihedalt vastu lapse keha.
- Enne sõidu alustamist kontrolli, et ukсед on lukustatud lasteluku abil. Väikelapsed võivad sõidu ajal ootamatult ukse avada.
- Kinnita turvavöö nii esi- kui ka tagaistmel!

